

**A Magyar Tudományos Akadémia elnökének
33/2016. (XII. 1.) számú határozata**

**a Lendület-kutatócsoportok éves, hároméves és ötéves kutatómunkája
értékelésének, továbbá a kutatócsoport-vezetők véglegesítésének eljárásrendjéről**

- I. A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény 14. §-ában, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 32/2009. (VI. 23.) sz. állásfoglalásában biztosított jogkörömben eljárva, az Elnökség 52/2016. (XI. 29.) sz. határozata alapján, a Lendület-kutatócsoportok éves, hároméves és ötéves kutatómunkája értékelésének, továbbá a kutatócsoport-vezetők véglegesítésének rendjét a jelen határozatban és mellékletében (a továbbiakban együttesen határozat) foglaltak szerint határozom meg.
- II. A határozatot az Akadémiai Értesítőben és a Magyar Tudományos Akadémia honlapján kell közzétenni; a Magyar Tudományos Akadémia költségvetési szerveinél dolgozók számára a helyben szokásos módon kell kihirdetni és hozzáférhetővé tenni.

Lovász László

A Lendület-kutatócsoportok éves, hároméves és ötéves kutatómunkája értékelésének, továbbá a kutatócsoport-vezetők véglegesítésének eljárásrendjéről

Preambulum

A Lendület program célja az akadémiai és felsőoktatási intézményekben folyó kutatások dinamikus megújítása nemzetközileg kimagasló teljesítményű kutatók és kiemelkedő fiatal tehetségek külföldről történő hazahívásával, illetve itthon tartásával. A Lendület program a kiválóság és a mobilitás együttes támogatására irányul, ennek megfelelően célja, hogy a befogadó kutatóhelyeken új téma kutatására alakuló kutatócsoportok számára biztosítson forrást.

A Lendület program által nyújtott támogatás mértéke, a felhasználás kutatói szabadsága és a hosszabb futamidő együttesen lehetővé teszik, hogy a nyertesek olyan önálló tudományos alkotóműhelyt építsenek, amelyben az adott tudományterületen nagy nemzetközi hatású vagy azzal egyenértékű hazai eredményekkel kecsegtető kutatási programon dolgozhatnak. A Lendület program ezért nemcsak a szűk tudományos elit munkájára van pozitív hatással, de hozzájárulása megjelenik az egyetemi oktatás színvonalában és a vállalati innovációs teljesítményben is.

A Lendület-kutatócsoportok támogatásának célja, majd teljesítményük értékelésének fő szempontja az adott szakterületen nemzetközi szinten is kiemelkedő, valódi hatást kiváltó vagy azzal egyenértékű hazai teljesítmények; eredeti saját felfedezések és/vagy fejlesztések, új elméletek, gyűjtemények, adattárak létrejötte.

1. §

A Lendület programban támogatást nyert kutatócsoportok beszámolásának és értékelésének általános rendje

(1) Az ötéves támogatási időszak értékelésének szakaszolása szakmai beszámolókkal a következőképpen történik.

- Az 1. támogatási évet követő beszámoló: az elvégzett munka rövid összefoglalása (az 1. évről szóló pénzügyi beszámolóval együtt küldendő be). A valóban komoly hatású szakmai eredmények eléréséhez nehezebb és kockázatosabb feladatok megoldásával is próbálkoznia kell, ezért az első éves beszámoló legfontosabb céljaként a támogatónak arról kell képet kapnia, hogy a kutató és a befogadó akadémiai intézet vagy felsőoktatási intézmény milyen specifikus erőfeszítéseket tett a kutatócsoport sikeres működéséhez szükséges személyi és módszertani feltételek megteremtésének érdekében, és a kutatás milyen irányban halad.
- A 2. támogatási évet követő beszámoló: az elvégzett munka rövid összefoglalása és eredményei (a 2. évről szóló pénzügyi beszámolóval együtt küldendő be).

- A 3. támogatási évet követő beszámoló, egyben részértékelés, hazai és külföldi értékelő szakemberek bevonásával: tartalmazza a kutatócsoport három év alatt elvégzett munkájának részletes összefoglalását, a legfontosabb, nemzetközi színvonalú eredmények kiemelésével, kiegészítve szóbeli nyilvános előadás megtartásával. Ezek alapján születik döntés az ötéves támogatási időszak hátralévő időtartamában juttatandó (teljes vagy csökkentett) támogatásról. Pénzügyi beszámolót csak a 3. projektévről kell készíteni.
- A 4. támogatási évet követő beszámoló: az elvégzett munka rövid összefoglalása (a 4. projektévről szóló pénzügyi beszámolóval együtt küldendő be).
- A záró jelentés és értékelés: az 5. támogatási év 6. hónapját követően a kutatócsoport teljesítményének átfogó szakmai értékelése, kiegészítve szóbeli nyilvános előadás megtartásával. Pénzügyi beszámolót a projektévről az 5. év befejezése után kell készíteni.

(2) A beszámolókat a vonatkozó támogatási szerződés (projektév, projektidőszak) lejártát követő 30 naptári napon belül kell elkészíteni. A szakmai záró beszámolót a négy és fél évet követő másfél hónapon belül kell benyújtani.

(3) Az 1., 2. és 4. évi beszámolók véleményezésére az MTA elnöke beszámolónként 1-1 szakértőt jelöl ki (lehetőség szerint ugyanazt a személyt, mintegy „mentor”-ként). E beszámolók jelzés értékű minősítése „eredményes” vagy „nem eredményes” lehet. Az 1. és 2. évi beszámoló célja annak megítélése, hogy megteremtődtek-e a munka feltételei, a kutatás a tervezett irányban halad-e, indokolt-e korrekció.

A hároméves beszámoló és a záró beszámoló értékelésére az MTA elnöke beszámolónként 3-3 anonim, hazai vagy külföldi szakértőt jelöl ki, ahol a beszámolók minősítése „eredményes” (azon belül „kiváló”, „jó”, „megfelelő”) vagy „nem eredményes” lehet. A beszámoltatáshoz szükséges dokumentumokat (beleértve a beszámoló – a jelen eljárásrend 1. sz. függeléke szerinti – általános formai követelményeit) az MTA Titkárság Kutatási Pályázatok Főosztálya készíti elő úgy, hogy a beszámolási határidő végére a bírálók kijelölése megtörténjen. Az 5 éves program alatt a hároméves és záró szakmai beszámolók a legfontosabbak, amikor a kutatócsoport vezetőket az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsának (AKT) szakbizottságai személyesen meghallgatják.

(4) Az elektronikus úton lebonyolítandó értékelésre a bírálók számára 30 napos határidő áll rendelkezésre. Az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsának (AKT) szakbizottsági titkárai (az MTA Kutatóintézeti Főosztály három munkatársa) megszervezik a hároméves beszámoló, illetve a záró beszámoló szakbizottsági értékelését, és a szakbizottság előtti szóbeli nyilvános előadásokat, biztosítva, hogy a szakbizottság számára kellő idő álljon rendelkezésre a bírálatok megismerésére és a javaslatról szóló döntés meghozatalára.

(5) A beszámolók és az értékelések alapján a tudományterületi AKT szakbizottság (az 1., 2., 4. és a hároméves beszámolók esetén október közepéig) kialakítja javaslatát a következők szerint:

a) javasolja-e az éves beszámoló elfogadását (korrekció esetén részletes indoklással kiegészítve),

b) a hároméves beszámoló, illetve a záró beszámoló, továbbá a szóbeli nyilvános előadások alapján a Lendület-kutatócsoportokat „eredményes”-nek (azon belül „kiváló”-nak, „jó”-nak, „megfelelő”-nek) vagy „nem eredményes”-nek minősíti,

c) a záró beszámoló „kiváló” és „jó” minősítése esetén javasolja-e az akadémiai kutatóintézet-hálózati kutatócsoport vezetőjének a 2. § (1) és (2) bekezdései szerinti véglegesítését.

(6) Az AKT-szaktanácsadók javaslatát az AKT megtárgyalja, majd az AKT véleményének ismeretében az (5) bekezdés alpontjaiban foglalt kérdésekről az MTA elnöke döntést hoz.

(7) A 3. projektév lejártá előtt a kutatócsoport a 4. projektévre – tekintettel az ötéves támogatási időszakra – aktív támogatási szerződést kap, amely tartalmazza, hogy amennyiben a hároméves beszámoló akadémiai értékelése alapján a csoport „nem eredményes” minősítést kap, a csoport kiemelt támogatásának megszüntetéséről szóló döntés az MTA elnöke által meghatározott (általában az értékelés tárgyévét követő év január 1-jei) időponttal lép hatályba. A „nem eredményes” minősítésű Lendület-kutatócsoportok 4. projektévéről megmaradt támogatási összege a következők szerint költendő el:

- az egyetemeken működő Lendület-kutatócsoportban az MTA-elnöki döntés hatályba lépésétől a 4. projektév végéig terjedő időszakra vonatkozó támogatási összegnek csak azon része használható fel, amely a kutatócsoport megszüntetéséhez szükséges;
- akadémiai kutatóintézet-hálózati Lendület-kutatócsoportban az MTA-elnöki döntés hatályba lépésétől a 4. projektév végéig terjedő időszakra vonatkozó támogatási összeg jelenti a fedezetét a kutatócsoport tagjainak a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) szerinti illetményének (ide értve a kutatócsoport-vezető illetményét is), valamint a felére csökkentett dologi és rezsiköltségnek, valamint a kötelezettségvállalással terhelt beruházási támogatásnak. Az ezen felüli összegek elvonásra kerülnek.

(8) A Lendület-kutatócsoportok záró értékelését úgy kell lefolytatni, hogy az ötödik támogatási év lejártának időpontja előtt egy hónappal megszülessen az MTA-elnöki értékelés, és – az akadémiai kutatóintézet-hálózati kutatócsoportok esetében – megtörténjen a támogatói döntés a kutatócsoport vezetőjének további, határozatlan időre szóló alkalmazásáról. Az egyetemeken működő kutatócsoportok esetében az 5. támogatási év leteltével minden pénzügyi támogatás külön intézkedés nélkül megszűnik.

(9) A teljes támogatási időszakról szóló szakmai beszámolót 4 és fél projektév után (február közepéig) kell elkészíteniük a csoportvezetőknek. Az értékelési folyamat rendje a következő: 3-3 bíráló kijelölése; AKT szaktanácsadói értékelés; majd (tárgyév május végéig) az akadémiai kutatóintézet-hálózati csoportok esetében elnöki döntés a kutatócsoport vezetőjének az akadémiai intézményben történő további, határozatlan időre szóló

alkalmazásáról, illetve az egyetemeken működő kutatócsoportok számára az MTA-elnöki záró értékelés megküldése.

(10) A Lendület kutatócsoportok kötelesek a nyilvánosság számára rövid (az mta.hu honlapon megjeleníthető) összefoglalót készíteni minden olyan tudományos eredményről, amely az illetékes szakbizottság értékelési rendszere szerint kiemelkedő, az adott szakterületen valódi hatást kiváltó, eredeti saját felfedezés és/vagy fejlesztés.

2. §

A Lendület programban támogatást nyert kutatócsoport-vezetők véglegesítésének eljárásrendje

(1) Az akadémiai intézményben működő Lendület-kutatócsoport vezetője – a „Célzott Lendület” kategóriában támogatott csoportokat kivéve – a záró jelentés „kiváló” és „jó” minősítésű értékelése és az MTA elnökének támogató döntése esetén határozatlan időre szóló közalkalmazotti kinevezést kap, amennyiben a támogatási időszakot megelőzően nem volt a kutatóközponttal vagy kutatóintézettel határozatlan idejű közalkalmazotti jogviszonyban.

(2) Az akadémiai intézményben működő Lendület-kutatócsoport záró jelentésének „kiváló” vagy „jó” minősítésű értékelése és az MTA elnökének támogató döntése esetén – a „Célzott Lendület” kategóriában támogatott csoportokat kivéve – a csoportvezető további kutatómunkájához köthető személyi bérköltségek biztosítása céljából a kutatóközpont/kutatóintézet éves költségvetésébe beépül:

- a csoportvezetőnek a Lendület program keretében az Akadémia által biztosított illetménye, valamint annak járulékai (mely összeg a csoportvezető javadalmazására fordítandó a pályázat lezárását követő 5 évig, de legfeljebb addig, amíg a csoportvezető a befogadó akadémiai kutatóhelyen közalkalmazott);
- a tudományos munkatárs munkakör garantált illetménye, valamint annak járulékai, további egy fő kutató alkalmazásának támogatása céljából.

A csoportvezető bérköltségének beépülése öt éven keresztül a Lendület-támogatásnak megfelelő, változatlan illetményt biztosít a csoportvezető számára, majd ezt követően a tudományos tanácsadói munkakör I. fizetési fokozatának garantált illetménye feletti rész a kutatómunkájához köthető további alkalmazott(ak) bérköltségének fedezetét szolgálja.

(3) Amennyiben az ötéves támogatási időszak végén az Akadémia a kutatócsoport „megfelelő” vagy „nem eredményes” működését állapítja meg, az MTA elnöke a pályázattal kapcsolatos minden támogatást megvon az akadémiai intézménytől.

(4) Az MTA Titkársága az MTA elnöke döntésének megfelelően gondoskodik a beépülő támogatás átutalásáról az érintett kutatóközpontba, kutatóintézetbe, figyelemmel a hatályos államháztartási jogszabályi előírásokra.

3. §

Záró rendelkezés

Jelen határozat 2016. december 1-jén lép hatályba azzal, hogy az ebben foglaltakat első alkalommal a 2017-ben induló Lendület-kutatócsoportok munkájának értékelése során kell alkalmazni.

A már megkötött és hatályos Lendület támogatási szerződések vonatkozásában továbbra is alkalmazandó a 41/2013. (IX. 24.) számú elnökségi határozattal elfogadott elnöki rendelkezés és eljárásrend.

Budapest, 2016. december 1.

Lovász László

1. sz. függelék

A hároméves és a záró beszámoló kötelező tartalma

1. Szöveges összefoglaló a beszámolási időszakban elért eredményekről a szerződésben szereplő kutatási terv tükrében
2. A beszámolási időszakban elért kiemelkedő eredményekről készített közérthető, az intézményi tudománykommunikációban felhasználható ismertetés
3. A Lendület-kutatócsoport vezetőjének és tagjainak nyilatkozata a beszámolási időszak végéig keletkező publikációs és hivatkozási adataik MTMT-be való feltöltéséről
4. A kutatócsoport számszerűsíthető eredményeiről szóló táblázat kitöltése
5. A szakmai beszámolóval együtt beküldendő pénzügyi elszámolás

Befogadó intézmény	
A kutatócsoport neve	
A kutatócsoport vezetője	
A kutatócsoport tagjai (beosztásuk)	
A téma címe	
A program keretében a beszámolási időszakra kapott támogatás összege (E Ft)	
Az intézet által a témára a beszámolási időszakban átcsoportosított erőforrások (anyagi, ember, műszer stb.)	
A beszámolási időszakban elnyert hazai kutatásfinanszírozási pályázat, melyben a Lendület-kutatócsoport vezetőjének meghatározó szerepe van (forrás, összeg E Ft)	
A beszámolási időszakban elnyert olyan külföldi kutatásfinanszírozási pályázat, melynek a Lendület-kutatócsoport vezetője koordinátora vagy legalább magyar témavezetője (forrás, összeg E Ft)	
Infrastrukturális fejlesztés a beszámolási időszakban (eszköz, összeg E Ft)	
A beszámolási időszakban a témában született impaktfaktoros publikációk száma	
A beszámolási időszakban a témában született publikációk scientometriai mutatói (összesített IF, független hivatkozások száma) Külön egységben: A kutatócsoport legfontosabb eredményének rövid (1000 karakter) leírása	
Nyilatkozat arról, hogy a kutatócsoport publikációs és hivatkozási adatait a projektév végét követően frissítették	
A kutatócsoport-vezető MTMT-linkje	
A beszámolási időszakban a témában született publikációk listája	
A beszámolási időszakban hazai rendezvényen tartott tudományos előadások (rendezvény, előadás címe)	
A beszámolási időszakban külföldi rendezvényen tartott tudományos előadások (rendezvény, előadás címe)	
PhD-hallgatók száma	
Végzett PhD-hallgatók száma	
Felsőfokú graduális és posztgraduális oktatót órák száma a beszámolási időszakban	
Megjegyzés	

2. sz. függelék

Tudományterületenkénti differenciált értékelési szempontok a szakmai teljesítmény ösztönzésére és mérésére

A Lendület-kutatócsoportok támogatásának célja, majd teljesítményük értékelésének fő szempontja az adott szakterületen nemzetközi szinten is kiemelkedő, valódi hatást kiváltó vagy azzal egyenértékű hazai teljesítmények, eredeti saját felfedezések és/vagy fejlesztések, új elméletek, értelmezések, gyűjtemények, adattárak létrejötte. Ezen eredmények vizsgálata egy tudományterületenkénti differenciált értékelési szempontrendszer alapján működhet.

A kiemelt támogatás mellett a Lendület kutatócsoportokkal szemben jogos elvárás a kutatói többlet teljesítmény: törekedjenek arra, hogy olyan tudományos eredményeket érjenek el, amelyek valódi hatást gyakorolnak a szakterületük fejlődésére. Ez egyben egy szemléletváltást is jelent, a mennyiségi szempontok mellett a minőségi szempontokat is figyelni kell.

A pályázatban leírt kutatási terv fontos útmutató, de a kutatónak lehetősége, sőt kötelessége attól (bizonyos elemeiben) eltérnie, ha úgy sokkal komolyabb tudományos eredmény elérésére kínálkozik lehetősége.

A tudományos sikernek egy másik fontos mércéje a nemzetközi pályázatokon való részvétel.

Az Élettudományi Szakbizottsághoz tartozó Lendület-kutatócsoportokkal szemben támasztott elvárások

Az első évet követő beszámoló legfontosabb célja a támogató tájékoztatása arról, hogy a kutató és a befogadó intézet vagy felsőoktatási intézmény milyen specifikus erőfeszítéseket tettek a kutatócsoport sikeres működéséhez szükséges személyi és módszertani feltételek megteremtésének érdekében. Csak ennek egyértelműen látható hiányában kerül sor részletes értékelésre, esetleg a támogatás megvonására. Az első évet követő beszámolóban a kutató összefoglalja, hogy milyen szakmai útvonalakon indult el, milyen elméleti vagy kísérleti próbálkozásai voltak. A bíráló feladata az, hogy mentorként olyan érdemi visszajelzést adjon a vezető kutató számára, amellyel segítheti a kutatási irány esetleges korrigálásában.

A második évet követő beszámolóban már láthatóvá kell tenni az elvégzett munka várható vagy esetleg már meglévő eredményeit. Publikációs kényszer ebben az évben még nincs, elkerülendő, hogy az a kutatókat gyorsabban megjelentethető és – ebből kifolyólag – gyakran középszerű tanulmányokra ösztönözze.

Az Élettudományi Szakbizottság a hároméves beszámoló és a zárójelentés bírálatára az ERC panel által javasolt külföldi szakértőket kér fel.

A harmadik év végére a kutatócsoportnak fel kell mutatnia minél több, de legalább egy, valódi nemzetközi visszhangot elérő saját, eredeti tudományos eredményt. Ebben az esetben folytathatja munkáját még legalább két évig. Három év tudományos munka után 3 komoly, a szakterület fejlődésére valódi hatást jelentő saját felfedezés vagy fejlesztés „kiváló” teljesítménynek minősül. Nemzetközi szinten is elismerésre méltó, és ezért „jó” teljesítménynek minősül 3 év kutatás után 2 fontos tudományos eredmény elérése. Végül elvárható, hogy a kutatócsoport legalább 1 nagy eredményt tudjon publikálni 3 év kiemelt támogatás után, ami a „megfelelő” teljesítményhez szükséges.

Mivel az egyes tudományterületen különbözik annak megítélése, hogy mi számít valóban nagy hatású eredménynek, ezért ezt mindig az adott szakterület képviselői tudják a leginkább mérlegelni. Néhány általános szempontot azonban célszerű megállapítani, így például az

élettudományok területén valódi nemzetközi visszhangot elérő tudományos eredményként automatikusan elfogadásra kerülnek azok a publikációk, amelyek:

- legalább 10 impaktfaktossal rendelkező folyóiratban jelennek meg,
- vagy a Nature Index-ben szereplő folyóiratokban (azaz a legnagyobb láthatóságot biztosító vezető folyóiratokban) jelennek meg,
- vagy a SCImago Journal Index besorolása szerinti D1-es folyóiratban jelennek meg,
- vagy függetlenül attól, hogy melyik szakmai folyóiratban jelentek meg, a megjelenés utáni éves független hivatkozásuk legalább 12.

A fentiekén kívül a bizottság figyelembe veszi az egyes szakterületek specifikumait.

A kutatócsoport teljesítményeként az a közlemény ismerhető el, amelyben az első, utolsó vagy levelező szerző önállóan vagy megosztva a kutatócsoport vezetője, és a közleményben feltüntetésre került a támogatás forrása.

A Lendület-támogatás ideje alatt elnyert, legalább azzal megegyező összegű hazai vagy nemzetközi pályázati támogatás önmagában elegendő a „kiváló” minősítéshez.

A záró beszámolóban (4,5 év szakmai munka után) 5 kiemelkedő eredmény nemzetközi szinten is „kiváló” teljesítménynek számít, amennyiben az 5 felfedezés közül legalább kettő értéke nagyobb, mint 10 IF, a többi (legalább három) pedig SCImago D1-es közlemény. „Jó” eredmény a legalább 3 felfedezés, amely közül legalább 1 értéke nagyobb, mint 10 IF, a többi (legalább kettő) pedig SCImago D1-es közlemény. „Megfelelő” minősítést kap az a kutatócsoport, amelynek 5 év alatt legalább 1 olyan közleménye van, amelynek IF-a nagyobb, mint 10, vagy legalább 2 közleménye megjelent SCImago D1-es folyóiratban. A felsorolt mutatókat el nem érő kutatócsoport „nem eredményes” minősítést kap.

A Matematikai és Természettudományi Szakbizottsághoz tartozó Lendület-kutatócsoportokkal szemben támasztott elvárások

A valóban komoly hatású szakmai eredmények eléréséhez nehezebb és kockázatosabb feladatok megoldásával is próbálkoznia kell, ezért az első év utáni beszámoló legfontosabb céljaként a támogatónak arról kell képet kapnia, hogy a kutató és a befogadó intézet vagy felsőoktatási intézmény milyen specifikus erőfeszítéseket tett a kutatócsoport sikeres működéséhez szükséges személyi és módszertani feltételek megteremtésének érdekében.

A szakmai bíráló feladata, hogy mentorként olyan érdemi visszajelzést adjon a vezető kutató számára, amellyel segítheti a kutatási irány esetleges korrigálásában, valamint abban, hogy Lendület-kutatócsoportjával minél fókuszáltabban, a nemzetközi szinten minél komolyabb eredmény elérésére törekedjen.

A harmadik év lezárulása után – mivel ekkorra már láthatóvá válik, hogy a kutatócsoport milyen teljesítményre képes – egy részletes, érdemi kiértékelést kell végezni.

A Lendület-kutatócsoportok teljesítményének értékelésekor a Matematikai és Természettudományi Szakbizottság elsősorban a következő két szempontot veszi figyelembe:

- A támogatási periódus végére a kutatócsoportnak fel kell mutatnia minél több, de legalább egy, nemzetközi visszhangot kiváltó, jelentős saját hozzájáruláson alapuló, új tudományos eredményt.

Egy tudományos eredmény akkor számít a Lendület-kutatócsoport saját felfedezésének, ha a publikáció első szerzője (illetve – azon szakterületeken, amelyeknél a szerzők feltüntetési sorrendje nem lényeges – vezető szerzője) és levelezőszerzője egyaránt a Lendület-kutatócsoport tagja.

A matematikai és természettudományos kutatásokban, valamint a műszaki területen nem lehet egységes számokban kifejezni a kiválóság szintjét. Ezért az értékelés során, a teljesítmény és a visszhang mérésénél figyelembe kell venni az adott szakterület specifikumait, valamint mind a hazai, mind a nemzetközi átlagos színvonalát és élvonalát. A publikációk minőségéről, jelentőségéről, nemzetközi trendekbe beágyazottságáról szakértői véleményt kell kérni az adott területen belül, ebben a megjelenés helyének átlagos impakt faktora csak orientáló adat lehet. „Kiváló” minősítés három év után publikációs teljesítmény hiányában nem adható, a semmilyen vagy a semmilyen reakciót (idézetet) ki nem váltó többéves teljesítmény elégtelen.

- Az értékelésnek lényeges szempontja az újonnan elért eredmények/kapcsolatok révén elnyert új hazai és nemzetközi (bilaterális, ERC, V4, EU, ENSZ, NATO, ESA, SNF stb.) pályázati támogatások megléte, melyekben a Lendület-kutatócsoport vezetője témavezető, vagy bizonyíthatóan meghatározó szerepe van. Kizárólag a hazai pályázati rendszerben elért eredmények felmutatása nem elegendő.

A Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakbizottsághoz tartozó Lendület-kutatócsoportokkal szemben támasztott elvárások

A bölcsész- és társadalomtudományi területen különösen jellemző, hogy az első években még nem lehet számszerűen mérhető eredményeket elérni. Ezért az első két év teljesítményéről szóló beszámoló célja annak igazolása, hogy megteremtődtek a munka feltételei, a kutatás a tervezett irányban halad, illetve annak megállapítása, hogy indokolt vagy nem indokolt bizonyos mértékű korrekció.

Az első három év teljesítményéről szóló beszámoló nagyon fontos funkciót tölt be, ennek „nem eredményes” értékelése alapján a csoport támogatása megszüntethető, illetve az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa (AKT) javaslatot tehet a 4. évre vonatkozóan bizonyos mérföldkövek elérésére, amelyek nem teljesítése alapot adhat a támogatás beszüntetésére. A harmadik évtől kezdve ezért az értékelés teljes, az alábbi eljárási módok szerint történik.

A bölcsész- és társadalomtudományok működési struktúrája, publikációs gyakorlata, a „tudományos felfedezés”, a „tudományos teljesítmény” értelmezése sok esetben jelentős mértékben eltér az élet- és természettudomány gyakorlatától.

A Szakbizottság kétféle szempontrendszer szerint értékeli a Lendület-kutatócsoportok teljesítményét (A és B értékelési eljárás). Mindkettő esetén – ha különböző mértékben is –, de alapvető cél, hogy a kutatócsoportok értékelésére az MTA doktori eljárás követelmény-rendszeréhez hasonló, több, az eredményességet és hatékonyságot is mérni képes szempont együttes alkalmazása érvényesüljön. A kutatócsoport együttes, illetve a kutatócsoporttagok önálló teljesítményének mérésekor így nem kizárólagosan a nemzetközi folyóiratokban történő publikáció, illetve az idézettség határozza meg az eredményességet, hanem több teljesítmény-paraméter együttes jelenléte. Az **A értékelési eljárás** alkalmazhatósága a társadalomtudományokban, a **B értékelési eljárás** a bölcsészettudományokban jellemző (a kettő együttesen fedi le a gyakorlatot), ugyanakkor a Lendület-kutatócsoport vezetője a pályázat benyújtásakor nyilatkozhat, hogy a támogatás odaítélése esetén a projekt értékelését melyik eljárás szerint tartja lehetségesnek. Ez a későbbiekben sem változhat.

A értékelési eljárás

Az értékelés alapját az adott diszciplínában kiemelkedőnek minősülő eredeti saját felfedezések, elméletek-értelmezések, fejlesztések, illetve a menet közben elnyert pályázati pénzek összege szolgáltatja.

Az értékelés szempontjai:

1. Nemzetközi szinten kiemelkedő teljesítményű eredeti saját felfedezésnek, elméletnek-értelmezésnek és/vagy fejlesztésnek minősül minden olyan tudományos közlemény vagy új elméletet-értelmezést kifejtő összefoglaló cikk vagy monográfia, amely:

- legalább n impaktfaktor értékű (ahol általában $n=1$, a pszichológia területén $n=3$), vagy
- a pályázat témájában illetékes akadémiai tudományos bizottság által elfogadott folyóirat-besorolás szerinti legfelső kategóriába eső folyóiratban, illetve ilyen besorolás hiányában, a SCImago Journal Index besorolása szerinti D1-es folyóiratban jelent meg, vagy
- maximálisan 3 évre összesített független hivatkozásainak száma legalább 10, vagy
- neves nemzetközi kiadónál megjelent monográfia.

2. Kiemelkedő teljesítményű eredeti saját felfedezésnek, elméletnek-értelmezésnek vagy fejlesztésnek minősül minden olyan tudományos közlemény vagy új elméletet-értelmezést kifejtő összefoglaló cikk vagy monográfia, amely:

- a pályázat témájában illetékes akadémiai tudományos bizottság által elfogadott folyóirat-besorolás szerinti második kategóriába eső folyóiratban, illetve ilyen besorolás hiányában a SCImago Journal Index besorolása szerinti Q1-es folyóiratban jelent meg, vagy
- neves hazai kiadónál megjelent monográfia.

A közlemények értékelésének szempontjai:

1. A közlemény a kiadó által igazoltan közlésre elfogadott, vagy elektronikusan, vagy papír formában megjelent, vagy az értékelő által a közlésre igazoltan benyújtott kéziratot explicite elfogadott mű lehet, amelyben

- a közlemény első, utolsó vagy levelező szerzője önállóan vagy megosztva a kutatócsoport valamelyik tagja, vagy a közlemény szerzői között a kutatócsoport legalább két tagja szerepel;
- a közleményben feltüntetésre kerül a támogatás forrása, vagy a bíráló ennek hiányában explicite elfogadja a közleményt, mint a Lendület-kutatócsoport eredményét.

2. Az összefoglaló cikkek és monográfiák új saját elméletet-értelmezést kifejtő voltát és a monográfia kiadójának megfelelését az értékelő ítéli meg.

3. Csak az MTMT-ben bejegyzett hivatkozás fogadható el. Többszörös hivatkozás azon tudományokban vehető figyelembe, amelyekben a pályázat témájában illetékes akadémiai bizottság megengedi azok számbavételét.

Az értékelés módja

A „Kiváló” értékelés feltétele:

- öt év alatt összesen legalább tíz tudományos közlemény, melyekből legalább kettő nemzetközi szinten kiemelkedő és három kiemelkedő közlemény, vagy
- egy nemzetközi szinten kiemelkedő monográfia és három kiemelkedő közlemény, vagy
- két nemzetközi szinten kiemelkedő közlemény és egy kiemelkedő monográfia, vagy
- egy nemzetközi szinten kiemelkedő és egy kiemelkedő monográfia, vagy
- a pályázat ideje alatt, a csoport által a Lendület-pályázat összegének összesen legalább 75%-át elérő, elnyert pályázati támogatás.

A „Jó” értékelés feltétele:

- öt év alatt összesen legalább nyolc tudományos közlemény, melyekből legalább egy nemzetközi szinten kiemelkedő közlemény és két kiemelkedő közlemény, vagy

- egy nemzetközi szinten kiemelkedő monográfia és egy kiemelkedő közlemény, vagy
- egy nemzetközi szinten kiemelkedő közlemény és egy kiemelkedő monográfia, vagy
- a pályázat ideje alatt, a csoport által a Lendület-pályázat összegének összesen legalább 50%-át elérő, elnyert pályázati támogatás.

A „Megfelelő” értékelés feltétele:

- öt év alatt összesen legalább öt tudományos közlemény, melyekből legalább egy nemzetközi szinten kiemelkedő közlemény és egy kiemelkedő közlemény, vagy
- egy kiemelkedő monográfia és egy kiemelkedő közlemény.

„Nem megfelelő” értékelést kap minden, a fenti feltételeket nem elérő eredmény.

A határesetek a B értékelési eljárás 3.-6. pontjai szerinti értékelések alapján dönthetők el.

B értékelési eljárás

Az értékelés szempontjai: a kutatás újdonsága, publikációk, konferenciák-előadások, nemzetközi beágyazottság, utánpótlás-nevelés, nyilvánosság előtti jelenlét.

A szempontok értelmezése

1. A kutatás újdonsága – habár a „kutatás újdonsága”, a „felfedezés” fogalmi a bölcsészettudományokban és egyes társadalomtudományokban meglehetősen eltérő jelentéssel bírnak, mint más tudományágakban, a bölcsészeti- és társadalomtudományi diszciplínák esetében is meghatározható, mit ért egy-egy szakmai közösség újdonságon, új eredményen. Az „újdonság” sok esetben egy korábbi álláspont, ismeret felülbírálását, újraértelmezését, új szempontú megközelítését-megvilágítását jelenti. Tekintettel arra, hogy a bölcsészettudományi Lendület-kutatócsoportok gyakran a kulturális örökség megőrzését vállalják, „kutatási újdonságnak” tekinthető a gyűjtemény-létrehozás éppúgy, mint a korábban feltáratlan források összegyűjtése és rendszerezése, adatbázisban történő feldolgozása, vagy nagyobb számú forrás bevonása egy korábbi kutatásba. Legalább ennyire meghatározó újdonsága lehet egy bölcsészettudományi kutatócsoport munkájának, hogy saját kutatási területét módszertani szempontból a nemzetközi trendekhez igazítja, vagy új módszertani megközelítést-gyakorlatot vezet be. Az értékelő által vizsgálendő szempontok:

- nemzetközi jelentőségű kutatási újdonság/felfedezés/módszertani tapasztalatok újszerű alkalmazása,
- hazai jelentőségű kutatási újdonság/felfedezés,
- a tudományág fejlődésének elősegítése/új kutatási irányok kezdeményezése,
- gyűjteménygyarapítás, eddig ismeretlen/feldolgozatlan területeken jelentős mértékű forrásfeltárás, adatbázis-építés. (Az adatbázisok, katalógusok a szakmai nyilvánosság számára interneten – az Open Access elvét követve – elérhetők kell legyenek.)

2. Publikációk – a publikációk értékelésénél szintén több szempontot célszerű figyelembe venni: a publikációk száma (évenként 3-5 publikáció nagyon jónak, ennél több publikáció kiemelkedőnek tekinthető egy-egy kutató esetében), ezek műfaji-tematikai sokfélesége, terjedelme, nemzetközi beágyazottsága. Ezen felül szükséges egy publikációs hierarchia felállítása az egy szerzős monográfiától a recenzioig-szaknyilatkozatig. Az értékelés ily módon figyelembe veszi a publikációk számát, illetve azoknak e hierarchiában történő elhelyezkedését éppúgy, mint azt, hogy mely nyelveken jelenik meg egy-egy írás. A kutatási eredmények nemzetközi jelenléte a bölcsészettudományokban nem csupán angol nyelven lehetséges; a német nyelv e tudományokban egyenrangú az angollal, s kutatási területektől függően egyéb világnyelveken történő publikációk is elképzelhetők. A kelet-, közép- és dél-európai országok nyelvén

megjelenő publikációk különös jelentőséggel bírnak e régió történeti kérdéseivel foglalkozó kutatók számára, akár a „magyar álláspont” közvetítése szempontjából is. Nem javasolt a nemzetközi referált folyóiratokban történő publikációk jelentőségének túlhangsúlyozása (mivel a bölcsészettudományokban és egyes társadalomtudományokban ez még nem vált általánossá), mint ahogy az idézettség jelentőségének túlhangsúlyozása sem. Az idézettség ugyanis nagyban függ az adott tudományterület vagy a kutatási irány méretétől, nemzetközi beágyazottságától, illetve a publikációk számától, és egy-egy bölcsészettudományi mű tudományos jelentőségét inkább mutatja a hosszú időn át folyamatosan érkező idézetek-hivatkozások száma, mint az egy év alatt szerzett idézettség. Fontos megvizsgálni a kutatócsoport tagjainak egyéni teljesítményét is, tekintettel arra, hogy a bölcsészettudományokban alapvetően az egyszemélyes publikáció a domináns gyakorlat. A kutatócsoport tagjainak publikációit a kutatócsoport összteljesítményének részeként kell értékelni. A publikációk esetében ugyanakkor pontosan jelölni kell, milyen mértékben támogatta a Lendület Program az adott kutatást, publikációt, s milyen mértékben támogatták azt más pályázatok. Az értékelés során figyelembe vehető publikációk:

- monográfiák/önálló kötetek/katalógusok/közreadások/forráskiadás,
- katalógus/adattár/adatbázis,
- szerkesztett tanulmánykötetek/konferenciakötetek,
- folyóiratcikk/tanulmány (utóbbi esetében: idehaza megjelent kötet, külföldön megjelent kötet, hazai vagy külföldi Festschrift),
- recenzió,
- szaknyilatkozat.

Külön vizsgálandó szempont (rangsorolás nélkül) a publikációk nyelve:

- magyar, vagy
- valamely világnyelv (angol, német, francia, olasz, spanyol, latin), vagy
- valamely szomszédos ország nyelve.

3. Konferenciák, előadások – a Lendület-kutatócsoportok esetében elvárható nemzetközi és hazai konferenciák szervezése, és az is, hogy a kutatócsoport tagjai részt vegyenek nemzetközi, illetve hazai konferenciákon. Az értékeléskor érdemes vizsgálni a szervezett konferenciák, illetve a konferencia-résztvételek számát, továbbá azt is, hogy a konferenciákon/ülésszakokon történő részvétel alapja jelentkezés vagy meghívás volt. (A meghívás jelzi a kutatócsoport-tag hazai és/vagy nemzetközi ismertségét.) Fontos szempont az is, hogy az adott konferencián résztvevő kutatócsoport-tag a kutatócsoport kutatási területéhez kapcsolódó előadást tartott-e, ezzel tájékoztatva a hazai és/vagy nemzetközi kutató közösséget a kutatócsoport munkájáról, eredményeiről. Az értékelés során figyelembe vehető:

- nemzetközi konferenciák szervezése,
- hazai konferenciák szervezése,
- nemzetközi előadások (jelentkezés vagy meghívás nyomán),
- hazai előadások (jelentkezés vagy meghívás nyomán),
- egyéb típusú előadások, meghívás alapján (rádió, tudományos közösség, ismeretterjesztés, stb).

4. Nemzetközi beágyazottság – a nemzetközi konferenciák szervezése, illetve az azokon való részvétel elősegíti egy-egy kutatócsoport nemzetközi beágyazódását. Ezen felül rendkívüli jelentősége lehet a hasonló típusú, hasonló tematikában dolgozó külföldi kutatócsoportokkal, vendégprofesszorokkal, kutatótársakkal történő együttműködés, a nemzetközi *study group*okban való részvétel. Itt meghatározó szerepet kaphat a szomszédos országok kutatóival folytatott

intenzív együttműködés, esetlegesen nemzetközi pályázatokban való társkutatói részvétel. Az értékelés során figyelembe vehető:

- a kutatócsoport nemzetközi együttműködései (esetleg nemzetközi pályázat révén),
- külföldi vendégkutatók fogadása,
- intézményi kapcsolatok kialakítása,
- részvétel *study group*ban.

5. Utánpótlás-nevelés, a tudományágra kifejtett hatás – a Lendület-kutatócsoportoknak lehetősége van arra, hogy egyetemi és doktori hallgatókat vonjanak be kutatásaikba. Ez a lehetőség egyfelől hozzájárul a kutatási utánpótlás neveléséhez, másfelől a tehetséges fiatalok számára egyszeri alkalmat nyújt, hogy világszínvonalú bölcsészet- és társadalomtudományi kutatásokban vegyenek részt. A kutatási eredmények közvetlen tudományos hasznosulása is mérhető a fiatal kutatók bevonásának értékelésekor. Az értékelőnek hasonlóképpen érdemes megvizsgálnia a Lendület-kutatócsoport helyét, szerepét és hatását az adott tudományágban, és általában véve a bölcsészettudományokon belül. Az értékelés során figyelembe vehető:

- a kutatási utánpótlás nevelése (doktorjelöltek, egyetemi hallgatók, szakdolgozatok, disszertációk száma),
- a kutatócsoport-tagok részvétele a felsőoktatásban,
- a kutatócsoport működésének közvetlen hatása a tudományágra (versenyhelyzet kialakítása, ösztönző szerep, új minőség bevonása).

6. A nyilvánosság előtti jelenlét, közvetlen társadalmi hasznosulás – a bölcsészet- és társadalomtudományi kutatók sok esetben aktívan vesznek részt a nemzeti örökség ápolásában, illetve annak megőrzésében, mint ahogy kutatói munkájukról gyakran nyílik alkalmuk a szélesebb nyilvánosság tájékoztatására. A társadalmi hasznosulás ezen a ponton közvetlenül mutatkozik meg, s kutatási eredményeiket kiállításokon, népszerűsítő publikációkban, tankönyvekben, vagy jelentős számú médiafellépés nyomán is eljuttathatják a nyilvánossághoz. Ebből kifolyólag fontos a megjelenés mérése a bölcsészet- és társadalomtudományi kutatócsoportok eredményességének megítélésében. Az értékelés során figyelembe vehető:

- nemzeti örökség ápolása/kulturális örökségvédelem,
- kiállítások,
- népszerűsítő írások, előadások, kerekasztal-beszélgetések,
- médiajelenlét,
- megjelenés az alap- és középfokú oktatásban.

7. Egyéb szempontok – a Lendület-kutatócsoportok eredményességét vizsgálva további szempontok is felmerülhetnek, így például a Lendület-projekt idején elnyert további pályázati támogatások száma és nagyságrendje, vagy a tudományszervezői és szakértői tevékenység. A pályázatok elnyerésekor egyelőre nem tekinthető elsődleges szempontnak, hogy az elnyert pályázat hazai vagy nemzetközi finanszírozású, mivel a bölcsészet- és (egyes) társadalomtudományok többnyire nemzeti tudományok, így kisebb eséllyel indulnak a nemzetközi projekteket előtérbe helyező pályázatokon (vagy egyszerűen nincs is megfelelő pályázati kiírás számukra). Az értékeléskor szükséges azt is figyelembe venni, hogy a bölcsészet- és társadalomtudományok lényegesen alacsonyabb összegeket igényelnek kutatásaik megvalósításához, hiszen eszközbeszerzési igényük többnyire nem jelentős. Jogos elvárás azonban egy bölcsészet- és társadalomtudományi Lendület-kutatócsoporttól, hogy a Lendület-projekt költségvetését más projektekből származó forrásokkal bővítse. Az értékelés során figyelembe vehető:

- elnyert további projektek,
- tudományszervezői tevékenység/hatás,
- szakértői/tanácsadói tevékenység,
- egyéb, az eddigiekben nem felsorolt, azonban az értékelő megítélése alapján lényeges szempontok.

Az értékelés módja

Az egyes szempontok részletezésében felsorolt kategóriák közül általában véve legalább kettő, de lehetőség szerint ennél több esetben szükséges kiemelkedő teljesítményt nyújtani a „kiváló” értékeléshez. Az alpontok – a publikációs hierarchia kivételével – nem értékelési, vagy rangsorbeli sorrendet jelölnek. Az értékelés a következőképpen számszerűsíthető: minden szempont 100 ponttal értékelhető (85-100 pont „kiváló”, 68-84 pont „jó”, 51-67 pont „megfelelő”, 0-50 pont „nem megfelelő” értékelést jelent). A számszerűsített értékelés mellett az írásbeli értékelés, a pontszám indokolása elengedhetetlen. A hét szempont szerint adott pontszámok alapján kell kiszámítani a kutatócsoport százalékosan megadott összteljesítményét, amely meghatározza az értékelés eredményét:

„Kiváló” értékelés: 100%-85%,

„Jó” értékelés: 84%-68%,

„Megfelelő” értékelés: 67%-51%,

50% alatt az értékelés „nem megfelelő”.